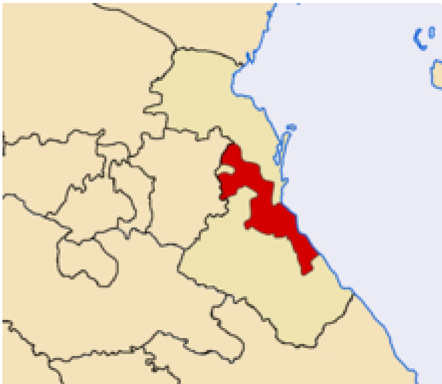
Kumyk

La llengua **kumyk** (també **qumuq**, **kumuk**, **kumuklar**, i **kumyki**) (кумык) és una llengua turca, parlada pel poble dels kumyks al Daguestan, república de la Federació Russa.

Kumyk	
къумукъ тил i Къумукъ (Qumuq)	
Tipus	llengua, llengua viva i llengua vulnerable
Parlants	
Parlants nadius	426.212
Parlat a	Rússia
Oficial a	Daguestan
Autòcton de	Daguestan
Classificació lingüística	
	llengües nostràtiques llengües altaiques llengües turqueses llengües kiptxak llengües kiptxak occidentals
Característiques	
Sistema d'escriptura	Kumyk alphabet (en)
Nivell de vulnerabilitat	2 vulnerable
Codis	
ISO 639-2	kum
ISO 639-3	kum (http://www-01.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=kum)
Glottolog	kumy1244 (http://glottolog.org/resource/languoid/id/kumy1244)
Ethnologue.com	kum (http://www.ethnologue.com/language/kum)
UNESCO	1074 (http://www.unesco.org/languages-atlas/en/atlasmap/language-id-1074.html)
IETF	kum

Situació del kymyk al Daguestan

Contingut

Característiques

Es divideix en tres dialectes: *kaitak*, més influït per les parles caucàsiques, parlat pels kumyks meridionals; *buinaksk* i *aksay* o *khasavjurt*, que forma la base literària de la literatura nacional desenvolupada en el segle XIX en alfabet àrab, que fou substituït el 1928 pel llatí i el 1938 pel ciríl·lic.

A a	B ʙ	C c	Ç ç	D d	E e	F f	G g
Ƣ ƣ	H h	I i	J j	K k	L l	M m	N n
Ŋ ŋ	O o	Ɵ ɵ	P p	Q q	R r	S s	Ş ş
T t	U u	V v	W w	X x	Y y	Z z	Ƶ ƶ
Ь ь							

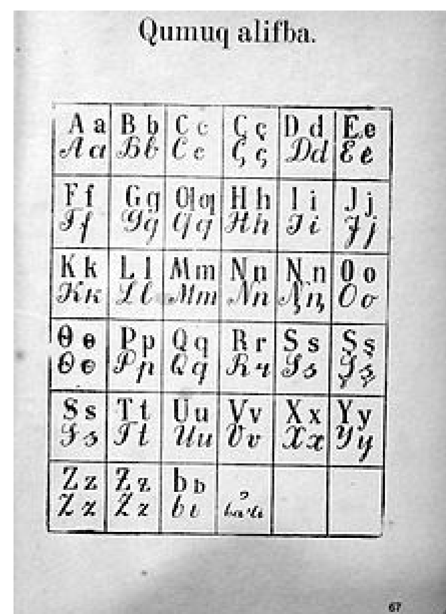
А а	Б б	В в	Г г	Гъ гъ	Гь гь	Д д	Е е
Ё ё	Ж ж	З з	И и	Й й	К к	Къ къ	Л л
М м	Н н	Нг	О о	Оь	П п	Р р	С с

		нг		оь			
Т т	У у	Уь уь	Ф ф	Х х	Ц ц	Ч ч	Ш ш
Щ щ	Ъ ъ	Ы ы	Ь ь	Э э	Ю ю	Я я	

Situació administrativa

Sovint ha servit com a llengua franca als pobles daguestanesos, de manera que el 1920 era la segona llengua més parlada al Daguestan i en vies de convertir-se en la principal llengua escrita del país. Els dirigents comunistes daguestanesos mantingueren aquesta situació durant els anys 20, i entre el 1923 i el 1928 intentaren unificar Daguestan amb una parla turca.

El 1933 hi havia 12 diaris al Daguestan, 7 d'ells en kumyk, però el 1934 Moscou optà pel "pluralisme lingüístic" que condemnà el país a la divisió lingüística per a facilitar la russificació, ja que el rus hi fou declarat oficial. Tot i que l'àvar el desplaçà com a parla intertribal, segons l'article 78 de la Constitució lingüística de la RSSA del Daguestan, era una de les nou llengües literàries oficials. El principal diari en kumyk és *Ёлдаш* (*Yoldash*, Camarada), successor del soviètic Ленин ёлу (*Lenin yolu'*, Camí de Lenin)

Alfabet llatí Kumyk en un llibre escolar (1935).

Literatura

Un dels testimonis més antics en aquesta llengua és la peça èpica *Cançó d'Aigazi* (s. XIV). Influït per la djadid de Kazan i Bajtxisaray, el 1883 el kumyk Muhammad Osmanov (1840-1904), membre de la Facultat de Llengüs Orientals de l'Acadèmia de Ciències de Sant Petersburg, publicà una *Col·lecció de cançons nogai i kumyk*, amb una carta en vers datada del 1872 del poeta revolucionari Yırçı Qazaq(1830-1880), desterrat a Sibèria per les autoritats, dirigida a Muhammad Efendi, que era estudiant a Sant Petersburg, que es considera com a un dels vestigis més vells de la literatura kumyk i filla de la literatura kazak.

A començaments del segle XX, Muhammed Mirza Magarayev fundà una impremta amb caràcters aràbics a Temir Khan Shura (avui Makhatxkala). El 1912 hi havia publicat traduccions en kumyk de l'àrab i del tàtar, i poemes d'Abu Sufyan en kumyk. Norkhay Batirmurzajev (1860-1919) escriví el 1906-1907 els primers versos inspirats en la vida moderna kumyk, i el seu fill Zaynalabid Batyrmurzajev (1897-1919) fou el primer poeta kumyk bolxevic. El 1916 ambdós fundaren a Khasavjurt l'associació político literària *Tang Cholpan* (Estrella del Matí) per al desenvolupament de la literatura kumyk moderna. Amb el suport del poeta i dramaturg Temir Nulat Beybulatov i d'altres autors kumyk, tate i russos (S.S. Kazbekov i H. O. Bulach) patrocinaren una revolta nacionalista i progressista d'igual nom a Temir Khan Shura, que l'agost del 1917 adoptà el dialecte de Khasavjurt com a llengua literaràrìa.

D'aleshores ençà els principals autors en qumyk han estat el poeta Kazijev Ali (1879-1964), amb *Yirlar* (Poesies, 1934); Abdallah Muahammadoglu Magomedov (1869-1937), considerat el poeta nacional del Daguestan a causa dels escrits procomunistes redactats durant la revolució; Yusuf Gereyev, prossista amb estil satíric similar al de l'àzeri Sabir; Anvar Adzhijev (1914), Bagautdin Astemirov (1898-1967) comissari d'educació el 1933-1937 i autor de *Tang cholpan* (1957) i *L'ofensiva* (1934), els novel·listes Atkai Azdhamov (1910) amb *Tupau* (1934), *Ansar* (1940), *Qaynar yurekler* (Pont de l'amistat, 1964) i *S'rali qollar* (Mans meravelloses, 1966), Nukhai Batyurmurzajev (1869-1919) amb *Garun ve Zubaida* (1912) i *Dawud ve*

Layla (1913), Alim Pasha Salavatoglu (1901-1942) amb *Algazi* (1940), Gamid Rustamov (1911), Gazhi Akhtynsky (1860-1918), Amir Kurbanov (1909) Abd-al-Wahhab Sulaymanoglu (1909), la poetessa Intxu Gadieva i Iminigajev (1892-1944).

Bibliografia

- Saodat Doniyorova and Toshtemirov Qahramonil. *Parlons Koumyk*. Paris: L'Harmattan, 2004. ISBN 2-7475-6447-9.

Enllaços externs

- Vídeos i música kumyk (https://www.facebook.com/pages/Kumuk-Kumykskij-Kumuk/106633256048332?v=wall)
- Diari "Ёлдаш" en kukyk a Daguestan (http://yoldash.etnosmi.ru/)
- Llengua kumyk al web "Minority languages of Russia on the Net" (http://peoples.org.ru/kumyk.html)
- Diccionari Rus-Kumyk (1960) (http://k1urh.ru/dokuwiki/doku.php?id=k1urhrulab:dicts:russko-kumikskiy_slovar)

Llengües turqueses	
	Turquès occidental
Bolgar	Bólgar† | Húnnic† | Khàzar† | Txuvaix
Txagatai	Aini² | Turc d'Ili | Lop | Txagatai† | Uigur | Uzbek
Kiptxak	Baraba | Baixkir | Cumà† | Karatxai-balkar | Karaïm | Karakalpak | Kazakh | Kiptxak† | Krimtxak | Kumyk | Nogai | Tàtar | Tàtar de Crimea¹ | Urum¹
Oguz	Afxar | Àzeri | Gagaús | Petxeneg† | Qaixqai | Salar | Tàtar de Crimea¹ | Turc | Turc de Khorasan | Turc otomà† | Turcman | Urum¹
	Turquès oriental
Khalaj	Khalaj
Kirguís-Kiptxak	Altai | Kirguís
Uigur	Altai septentrional | Txulim | Dolgan | Fuyü Gïrgïs | Sakhà / iacut | Khakàs | Shor | Tofa | Tuvinià | Iugur occidental
	Turc antic†
	Notes: ¹ Es troba en més d'un grup; ² Llengües mixtes; † Extingida